

РЕЦЕНЗІЯ

докторки юридичних наук, професорки Сафончик Оксани Іванівни на дисертацію Карташева Дениса Володимировича на тему «Договір про надання послуг з охорони майна», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Умови ринкової економіки визначають попит і пропозицію на безліч послуг. У доктрині цивільного права послуги визначаються як дії суб'єктів цивільного права, внаслідок здійснення яких задовольняються відповідні потреби інших осіб. Саме послуги є одними із найпоширеніших об'єктів у цивільному обороті, що слід пояснити різноманітністю договорів про надання послуг та значним попитом серед учасників суспільних відносин. Зокрема, завжди існувала потреба у збереженні, забезпеченні цілісності та недоторканності майна, і відповідні правовідносини, засновані на зобов'язанні щодо надання послуг охорони та зберігання. Ці послуги продовжують розвиватися та ускладнюватися з огляду на інтереси та потреби їх учасників, що, у свою чергу, вимагає ефективного правового регулювання та єдності у підходах до тлумачення та застосування вказаних правових конструкцій. Разом з тим, надання послуг з охорони має досить значні відмінності порівняно з послугами щодо зберігання.

Звісно, укладення договору про надання послуг з охорони, як і будь-який цивільно-правовий договір, має певні особливості та повинен відповідати встановленим вимогам, що надасть сторонам впевненість у настанні тих правових наслідків, на які вони сподіваються.

До основних вимог аналізованого договору можна віднести: по-перше, підтвердження права власності/користування об'єктом (адже договір про надання послуг з охорони певного об'єкта укладається тільки за наявності в замовника документів, які б підтвердили їх право володіння чи користування

цим об'єктом, а також – правомірність перебування майна чи транспортного засобу у визначеному місці охорони); по-друге, ведення обліку таких договорів (відповідно до ліцензійних умов ліцензіат повинен вести письмовий чи електронний облік договорів охорони); по-третє, не надавати послуги третім особам без їх особистої згоди (відповідно до ліцензійних умов передбачено, що ліцензіат може виконувати умови договору з надання охоронних послуг на користь третіх осіб лише за їх письмовою згодою, що ж стосується малолітніх дітей, то на них це правило не розповсюджується, оскільки за них повністю відповідають батьки/опікуни).

Також важливими умовами договору про надання послуг з охорони майна є зазначення конкретного об'єкту/об'єктів охорони, його/їх місцеперебування; фіксація умов відшкодування шкоди, завданої внаслідок неналежного виконання суб'єктом охорони (ліцензіатом) своїх зобов'язань; істотні умови (такі як предмет, ціна, строк дії тощо).

Окремо необхідно відзначити важливість фіксації в договорі впливу форс-мажорних обставин (зокрема, чи знімається відповідальність зі сторін у разі настання форс-мажорних обставин, яких саме або ж має місце відстрочка виконання зобов'язань тощо); умови проведення розрахунку і т.п. Все в сукупності дає можливість найкращим чином запобігти порушенню інтересів сторін договору та забезпечення позитивного результату, задля якого вони й укладають відповідний договір.

Все зазначене свідчить про актуальність теми дисертаційного дослідження, обраної Д.В. Карташевим. Ця актуальність значно підсилюється й повномасштабним вторгненням країни-агресора на територію України.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах плану науково-дослідницької роботи кафедри цивільного права «Проблеми реалізації і захисту цивільних прав та інтересів з погляду антропологічного підходу в цифрову еру» на 2021-2025 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська

юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0122U000266).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Оцінюючи в цілому зміст дисертаційної роботи, можна зазначити, що представлена до захисту дисертація є завершеним самостійним дослідженням актуальної теми як для науки цивільного права, так і для практики. Зазначені автором мета і завдання дослідження визначені вірно, логічно співвідносяться з об'єктом і предметом дослідження. Під час дослідження автором було застосовано сучасний методологічний інструментарій, що надало змогу отримати достовірні та обґрунтовані висновки.

Структура дисертації є обґрунтованою та відповідає колу завдань, що вирішувалися в ході дослідження та включає вступ, три розділи, які містять десять підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Зміст роботи представляє поєднання теоретичного та практичного аспектів досліджуваної проблематики. Системний підхід до вивчення питань проблематики теми дозволив автору повно і всебічно розкрити предмет дослідження. Оформлення структурних підрозділів, тексту та посилань здійснено у відповідності до встановлених вимог.

Усе зазначене у сукупності дає можливість зробити висновок, що у представленій роботі глибоко та всебічно розкрито тему дослідження, повністю реалізовано поставлені завдання. Запропоновані автором наукові висновки та рекомендації мають належний рівень обґрунтованості, характеризуються як теоретико-правовим, так і прикладним спеціально-юридичним значенням.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни підтверджується тим, що в дисертаційній роботі комплексно та всебічно досліджено теоретичні та практичні проблеми, що виникають при укладенні договору про надання послуг з охорони майна.

Заслуговує на увагу висновок автора про те, що укладення будь-якого цивільно-правового договору має певні правила та особливості. Не є виключенням і договір про надання послуг з охорони майна. Від повноти прописаних домовленостей, врахування всіх можливих ризиків і правильного оформлення договору залежатиме його подальша дія як чинного і законного джерела права, що може забезпечити захист законних прав та інтересів сторін договору. Це ключовий аспект у забезпеченні безпеки та захисту майнових інтересів сторін у відносинах, пов'язаних з охороною майнових цінностей.

Окремо слід відмітити проведений автором аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів, які регулюють договірні відносини в сфері надання послуг, в тому числі, в сфері охорони майна, що дало можливість зробити обґрунтовані та виважені висновки.

Автор вірно визначає важливість аналізу основних завдань, які мають бути досягнуті сторонами при укладанні договору про надання послуг з охорони майна, включають: чітке окреслення предмету договору; визначення прав та обов'язків сторін; узгодження умов та розмірів оплати; визначення терміну дії договору; встановлення критеріїв оцінки якості охоронних послуг, які надаються; розробка алгоритмів контролю та звітності; прописати порядок вирішення спорів, включаючи медіацію, арбітраж та інші альтернативні методи; передбачити положення про конфіденційність інформації, отриманої під час виконання договору; врахувати такі особливості охоронної діяльності як технічні засоби та інструменти (відеоспостереження, датчики, системи доступу тощо), а також узгодити процедури реагування на надзвичайні ситуації; визначити вимоги до кваліфікації охоронців. Виконання окреслених завдань дозволить створити надійну основу для ефективного співробітництва між замовником і охоронною компанією, забезпечуючи захист майна і законних інтересів обох сторін.

Ці та низка інших висновків автора в сукупності з використанням методологічного інструментарію дозволили забезпечити належний рівень

доктринального осмислення теми та сформувані відповідні елементи наукової новизни дисертаційного дослідження, які виносяться на захист.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист отримані автором самостійно. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць, з яких 5 статей опубліковано у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України. Основні наукові висновки дослідження було апробовано на 5 наукових конференціях, за результатами яких опубліковано тези доповідей.

Наукова новизна отриманих результатів. Новизна дисертаційного дослідження Д.В. Карташева визначається органічним поєднанням належно розкритих теоретичних аспектів досліджуваної теми із всебічним застосуванням аналізу існуючих нормативних джерел та окремих аспектів правозастосовчої практики. При цьому, дослідження наукових праць здійснюється із широким застосуванням дослідницького інструментарію та багатьох загальнонаукових і галузевих спеціально-юридичних методів. Це дозволило дисертанту сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України, що регулює окремі аспекти укладення договорів про надання послуг з охорони майна, в тому числі визначення процедури та наслідків їх укладення.

Окремо можна відзначити положення наукової новизни щодо необхідності закріплення в законодавстві в якості обов'язкових умов договору надання послуг з охорони майна чітких зобов'язань охоронної компанії, критерії оцінки ефективності охорони, розміру компенсації в разі збитків через неналежне виконання послуг.

Також звертає на себе увагу пропозиція автора щодо необхідності врахування можливих як позитивних, так і негативних наслідків широкого застосування інструментів штучного інтелекту при наданні послуг з охорони, щодо спричиняє необхідність забезпечення прозорості і підконтрольності

алгоритмів штучного інтелекту, які використовуються для обробки даних замовника та надання замовникам права на ознайомлення з функціоналом системи штучного інтелекту та її обмеженнями.

Удосконалене наукове положення про необхідність відмежування підрозділів охорони суб'єкта господарювання, охоронна діяльність яких є частиною внутрішньогосподарської діяльності і здійснюється на підставі статутів або інших локальних нормативних актів, від суб'єктів охоронної діяльності, які надають охоронні послуги на договірних засадах на підставі ліцензії на цю діяльність.

Згадані та інші положення наукової новизни підтверджують ґрунтовність поданого на рецензію наукового дослідження Д.В. Карташева.

Практична і теоретична значимість отриманих результатів дисертаційного дослідження. Викладені в дисертаційному дослідженні Д.В. Карташева положення мають як науково-теоретичне, так і практичне значення. Освітлені теоретичні положення, висновки, пропозиції і рекомендації можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – як основа для подальшого наукового дослідження цивільно-правових проблем укладення договору про надання послуг з охорони майна; правотворчій сфері – у процесі вдосконалення норм цивільного законодавства щодо порядку укладення договору про надання послуг з охорони майна, гармонізації національного законодавства та адаптації правового регулювання укладення договору про надання послуг з охорони майна в Україні до європейських стандартів у сфері використання штучного інтелекту та цифрових технологій; правозастосовній сфері – при підготовці пропозицій щодо удосконалення норм ЦК України та інших нормативно-правових актів щодо регулювання укладення договору про надання послуг з охорони майна; при аналізі судової практики розгляду справ щодо укладення договору про надання послуг з охорони майна; навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право», «Договірне право» та ін., розробці навчальних планів і програм, підготовці підручників, навчальних

посібників, практикумів із зазначених дисциплін.

Зауваження щодо змісту дисертації. Поряд із загальною позитивною оцінкою проведеного дослідження воно не позбавлене окремих спірних положень, які мають дискусійний характер та потребують уточнення або ж додаткової аргументації автора під час публічного захисту.

1. В своїй роботі автор пропонує договір охорони іменувати договором надання послуг з охорони, поширити на цей вид договору загальні положення Глави 63 ЦК України «Послуги», а також надає авторську редакцію статті щодо досліджуваного договору. Разом з тим, виникає питання щодо структурного бачення автором оновленого ЦК України в питанні, пов'язаному з наданням охоронних послуг. Зокрема, якщо виходити з пропозиції «поширення на цей вид договору загальних положень Глави 63 ЦК України», то чи не було б логічніше запропонувати окрему главу у ЦК України «Договір про надання послуг з охорони», що б містила ряд статей, які б комплексно відобразили регулювання даного питання.

2. Логічним та обґрунтованим є присвячення окремого підрозділу роботи висвітленню питання щодо суб'єктного складу аналізованого договору. Автор вірно визначає коло осіб, які є суб'єктами договору про надання послуг з охорони майна. Разом з тим, потребує уточнення позиція автора щодо відмінностей приватної та державної охорони як суб'єкта договору про надання послуг з охорони майна, обсягу прав та обов'язків персоналу таких суб'єктів тощо.

3. Враховуючи реалії сьогодення також, на нашу думку, заслуговують на увагу висвітлення питань щодо примусового відчуження охоронюваного майна в умовах воєнного стану, а також щодо примусового вилучення, відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені з мотивів суспільної необхідності для будівництва або реконструкції об'єктів критичної інфраструктури.

Висловлені зауваження та рекомендації не стосуються концептуальних положень та висновків дисертації, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, а також не применшують його наукову та практичну цінність.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Д.В. Карташева фактів порушення академічної доброчесності не виявлено.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Карташева Дениса Володимировича на тему «Договір про надання послуг з охорони майна» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій містяться наукові положення та науково обґрунтовані результати, що розв’язують важливу науково-прикладну проблему, яка має істотне значення для науки цивільного права.

Рецензована дисертація за змістом, обсягом, оформленням і науковою новизною відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Карташев Денис Володимирович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

**Рецензентка,
професорка кафедри цивільного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
докторка юридичних наук, професорка**

Оксана САФОНЧИК